

יצחק רוזנברג

יצחק רוזנברג, אגרונום, נולד בשנת תרנ"ו (10.2.1896) בשדה לבן (רוסיה) לאביו יהודה. עוד בהיותו רך בשנים נשאר יתום מאב ואם והתחנך בבית סבו, רבה הראשי של עיר זו, שהיתה מפורסמת באנשי רוח, לומדי תורה ויהודים מסורים לעמם.

ימי ילדותו עברו עליו ב"חדר", ובערבים ישב ליד סבא ולמד ושנה בגמרא. רוח ההשכלה והציונות ששררה בעיר זו חדרה גם ל"חדר" ובהסתר למד יצחק לימודי חול ועסק בעבודת הקרן הקיימת, ובעזרת הסבתא ושידוליה ניתנה לו האפשרות לגשת לבחינות אקסטרניות — כי מספר המקומות בגימנסיות ליהודים היה מוגבל. עם קבלת תעודתו עבר לקיוב ושם נכנס לאוניברסיטה לפקולטה לרפואה. בימי המהפכה שרת כרופא בצבא האדום, אך לא יכול להסכים לוותר על חלומו ויחד עם חלוצים אחרים מעירו עבר בסכנת נפש את הגבול הרוסי (חצה בשחית את הנהר) והגיע לרומניה.

יצחק רוזנברג — אגרונום

(על פי "במאבק לגאולה")

בעקבות מלחמת העולם הראשונה בשנת 1920 סופחה בסרביה לממלכת רומניה. מיד החלו לזרום לבסרביה מעבר לגבול הרוסי המזרחי פליטים, ביניהם קבוצות של חלוצים, רובם יוצאי אוקראינה, שפניהם מועדות לארץ ישראל. כמו בארצות מעבר אחרות, נאלצו החלוצים להתעכב גם כאן לזמן מה עד שיוכשרו התנאים לעליה, ולפי שעה הקימו כאן תאים חלוציים ראשונים, ששימשו מסד לתנועת ה"חלוץ" ברומניה כולה. הפעולה התנהלה בכמה כיוונים. ארגון הברחת הגבול, הקמת בתי החלוץ, בהם חיו החברים חיי קומונה, דאגה לתעסוקה, יסוד חוות חקלאיות להכשרת החברים לחיי עבודה בארץ ארגון העליה לארץ ישראל. בית החלוץ בקישינוב

הפך במהרה למרכז בשביל הנוער הציוני המקומי, אך גם ציונים ותיקים היו באים לבית החלוצי להתבסס מהאווירה הארץ ישראלית ששרה בו, חיי השיתוף, יציאתם של בחורים יהודים בני טובים, עמוסי גרזנים, מעדרים ושאר כלים — לעבודה גופנית יום יום, הזמר העברי והריקוד היוקד בערבים — כל הגילויים האלה של הווייחיים חדש עוררו התענינות והשתאות כאחד. ביהדות בסרביה נתגלה עולם חדש, אשר קסם ברעננותו, בלהט החזון והעשייה העצמאית, בחיי השוויון, — ורבים מהנוער המקומי הצטרפו לשירות החלוצי.

בעיר הנמל גאלאץ שכר מרכז „החלוצי” בית בשביל החברים, שהיו מתכנסים הנה מעברים לקראת הפלגתם באוניות, ומאחר שההפלגה היתה מתעכבת פעמים רבות, הועסקו החברים בינתיים גם כאן בעבודות שונות (בחטיבת עצים בעיקר) למחייתם.

התנועה נעזרה בהרבה על ידי המנהיג הציוני הוותיק הד"ר יעקב ברנשטיין כהן, שהפעיל את השפעתו בחוגי השלטונות לשחרור החלוצים שנתפסו על ידי המשטרה בגבולות או בדרכם לקישינוב. כן נעזר „החלוצי” על ידי הג'וינט, שהפריש לו מכספי העזרה שברשותו. כספים אלה הושקעו בעיקר ביסוד חוות הכשרה. אחרי מאורעות 1921 הטיל על עצמו „החלוצי” משימה נוספת: הספקת נשק לארץ, עם ביקורו של זאב לוינסון (מאנשי „השומר” בארץ). בקישינוב החלו החלוצים להבריח לארץ, אגב עלייתם, משלוחים של נשק. לתכלית זו שימשו להם גמלי ביירות וחיפה.

כחברי מרכז „החלוצי” בבסרביה שימשו בזמנים שונים חברים שונים, מהם יצחק רוזנברג ז"ל וחבריו לייב גלנץ (החזן הידוע) ונחום טולצ'ינסקי (טל) ועוד. בסיון תרפ"א (1921) התכנסה בקישינוב הוועידה הארצית הראשונה של „החלוצי”. בוועידה זו התאחדו שני המרכזים, שפעלו קודם בנפרד, המרכז בצ'רנוב, ביץ, שייצג את „החלוצי” ברומניה, והמרכז בקישינוב, שייצג למעשה את חלוצי רוסיה ואוקראינה.

תקוה קטנה

(קטע מתוך עתון „דבר” מיום י"ט אדר א' תשי"א — 25.2.51)

לנשמת האגרונום והחלוצי הטוב יצחק רוזנברג, ליום השלושים.

— — סוף סוף בקישינוב אנו. בבית-החלוצי, באנדארסקה 20. בית תלפיות זה נתקיימו בו הפירושים שתלו באותו שם: שאמנם כן כל הפיות בסניפי „החלוצי” בעיירות פונים אליו, ובו גם ישכון כבוד קסרקט רומני, שמאלפים בו את הגייסות.

חלוצים שהגיעו לבאנדארסקה 20 מובטח להם שכבר הגיעו לבית הנתיבות ושוב אין הם חסרים אלא קצת שאר ירקות, כגון „לאסיי־פאסיי“ בריטי ודמי ספינה ואז — שאו ציונה נס ודגל!

ומדרך הטבע שבבית הנתיבות יש להמתין... ואז הכי והכי חשוב — צריכים פרנסה. בבאנדארסקה 20 — פירושו של הדבר: הטיבת עצים בחוצות קישינוב. בין תכלת לכרתי בוקע קול החצוצרה בקסרקט השכן, אות הוא גם לדרי בית החלוצ, דרי מעלה ודרי מטה (שפן עשויים מקומות־הלינה תחתיים, שניים ושלישיים) להתגבר ולקום לעבודה. באמצע החדר ניצב מנהל העבודה, רשימת „מראה מקומות“ לעיניו והוא שולח שיירות שיירות לחצרות העבודה.

ארוך מאוד המשור. בלי משים אני מאמצו אלי כתף מעשה־חייל; השני, קרדומו תחוב באיזור מתניו ואילו השלישי צופה הוא ומפקד. ממהר הוא בהילוכו בראש, בודק ברשימה ובמספרי החצרות. רגע יעמוד, יציץ לפנים החצר, יעמיד פנים חמוצות ויסור הלאה. אך הנה יביט ויצהל: יש! אנו נכנסים ועינינו לערימת עצים המכוסה שלג, ועד שאנו אומדים את הערימה יוצא בעל הבית, מכורבל בפרווה וגונח מקרה, משהה בנו עיניו ומפטיר: אי, אי, יהודים חוטבי עצים. הביטה משמים!...

תחת זאת ינעמו לנו כאן בבאנדארסקה 20, הערבים הארוכים. קיבוצי־גלויות מסניפי בריצי'בה, קאלאראש, אוריהיב, מארקולאשטי, קאפאראשטי, טאלאנאשטי ועוד הרבה אשטי. ענינים לנו לענות בהם למכביר. וכאן שוב אין אנו מתגוללים בלילות על הקרקע אלא אצטבאות קרשים מזומנות לנו, טעם גן עדן. וספרים יש ועתונים ואף מאור חשמל. וביותר תרבה השמחה בלילי שבתות. אז יש אשר יהיה לנו גם תנור מוסק, או־אז תכשר השעה לויכוח־הויכוחים: מה בין „הפועל הצעיר“ לבין „אחדות העבודה“. וכבדה המלחמה ורבתה התנועה ביחסי הכוחות — — — ופעמים — בערבי כפור הללו — באמצע הויכוחים, יפנו פתאום כל העינים לעבר פתח הבית ותרועת קבלת פנים תחריש את האזנים:

— הנה „תקוה קטנה“!

בפתח ייראה מעיל הקיץ המרופט וה„שליאפקאלה“ המפורסמת של איציק'ל אלוף־העליה; שכל הימים לרבות הלילות הריחו נדחק בקרוגות גדושי מולדאבנים והרכבת מגלגלתו מקישינוב לבוקרסט, מבוקרסט לגאלאץ, קונסטנצה, צ'רנוביץ וחזור חלילה לשם בילושי „קומבינציות“ וכספים — ואגב אורחא יסור אלינו על רגל אחת.

מצטופפים הבחורים, כדבורים יסבוהו:

— איציקל, מתי?

ואיציקל מתכווץ, על מצחו ירבו הקמטים וקולו עצוב ומשדל:
המצב קשה... אבל יש תקוה קטנה...

וזה שמו וזה זכרו של יצחק רוזנברג בין מחנות החלוצים:

תקוה קטנה...

ג. תרדיון

22 קבוצות חלוצים עלו בתקופה ההיא מרומניה לארץ ישראל, והקבוצה
ה'22 (הנ"ב) היא שחתמה את העליה השלישית לארץ.

יצחק רוזנברג, לפני עלותו לארץ, החליט להשתלם בחקלאות, כי אמרו לו
שבתור חקלאי-אגרונום יביא תועלת לארץ. אף כי היה כבר אז סגן רופא, נסע
לטולוז (צרפת) ובשנת 1926 גמר את חוק לימודיו בהצטיינות. קיבל תואר אגרונום
ועלה באותה שנה ארצה.

עבד בחקלאות במקומות שונים בארץ. יצחק עבד בכל חלקי הארץ, אולם
את רוב שנותיו במחלקת החקלאות הממשלתית עשה ביריחו — שם ניהל תחנת
נסיונות שהלכה והתרחבה תחת הנהלתו והפכה משטח קטן ומצומצם למרכז ענף
ומסועף. תחת השגחתו הועברו עצי תמר מארצות ערב ליריחו, במיני צמחים
טרופיים נעשו נסיונות, מהם עלו יפה ומהם שנפסלו — אך כל נסיון חדש וכל צמח
וורע חדש קיבל את כל תשומת לבו של יצחק ואת טיפולו המלא — וזה לא כל
כך קל בתנאי האקלים הקשה של יריחו בעת החום הנורא בימי הקיץ הארוך והמייגע.
אך לא רק את תחנת הנסיונות ניהל יצחק — הוא טיפח יחסים עם השכנים,
מן האפנדים (גם החוסיינים ואף הנששיבים) ועד החגיים והפועלים העובדים
מסביב לתחנה. עם כל האוכלוסים ידע לקשור קשרי ידידות ובפי כולם נקרא
רוזנברק; נוצרים ומוסלמים — כולם התייחסו אליו בכבוד, ובעת מאורעות הדמים,
בשעה שנהרגו כמה מתושבי יריחו בפצצה בחיפה, בא באופן מיוחד אוטו והוציא
אותו ואת משפחתו מהמקום עד יעבור זעם.

אדם יהודי יחיד בתוך סביבה עויינת — ידע ועמד במקומו עד שקמה
האש ואחזה בכל קצות הארץ, ואז רק אז עזב בעזרת ידידיו הערבים את התחנה
האהובה עליו ואת ביתו הצנוע שאליו כל כך התקשר.

עם תום ממשלת המנדט המשיך בעבודתו בתור אגרונום בממשלת ישראל
והמשיך בתפקידו עד יומו האחרון.

נשא לאשה את בתיה בת ברכה ודוד ניימן. נפטר בחיפה, ה' בשבט תשי"ב,
(4.2.1952). בנותיו: רות, אשת שמואל גנץ, ודרורה.

יצחק אהלי

מורה ואיש הקרן הקיימת לישראל.
אשתו הדסה בת ר' בנימין פוקס הביל"ויי ואחד
ממייסדי גדרה ואשתו מינה בת ר' מרדכי נימן.
אהלי נולד באוקראינה שברוסיה. למד את תורת
ההוראה בקורסים הגרודנאים מפי המחנך הידוע
קונשטם. הוא המשיך ללמוד גם בבית מדרש למורים
באודיסה, שם היה תלמידו של המשורר ח.ג. ביאליק.
עלה ארצה בשנת 1922. כיהן כמורה בגליל התחתון
ובמושבות יהודה. היה אחד מטובי המורים.
בשלה ע"י הקרן הקיימת לחוץ-לארץ.

הוא היה אחד הכוכבים המזהירים במשפחות פוקס ובמשפחות בני ר' מרדכי
נימן. חותנו היה אומר: „במה זכיתי לחתנים כאלה. אין זאת אלא בזכותו של
חותני ר' מרדכי נימן.“
נפטר בדמי ימיו, בשנת 1933 ונטמן בראשון-לציון ובמותו נשבר לב חותנו
ולא האריך ימים אחר מותו.

חנה הוכברג

אשת נתניאל בן צבי וחיה הוכברג, מבית רוזנסקי.

עלתה ארצה בשנת 1926.

למדה בבית-הספר החקלאי בנהלל וסיימה את לימודיה ב-1928. המשיכה להשתלם בעבודה המעשית בחקלאות בביה"ס החקלאי מקוה-ישראל.

חנה התעניינה תמיד בבעיות החינוך והיא החליטה ללמוד וסיימה בהצלחה את סמינר הקיבוצים.

לא קל היה לה הדבר — לימודים, הכנת שעורים, חינוך בנים ועול בית. אחרי שנפל בנה דן במלחמת הקוממיות, הלכה לעבוד בהוראה בבית-ספר עממי ביפו. כיתתה כללה ילדים בני עדות שונות ומהם גם מפגרים וקשי-חינוך, ובכל זאת הצליחה מאד בעבודתה, וזה נתן לה סיפוק בחייה ונחמה לאחר האסון שפקד אותה.

בשנת 1951 נסעה לארה"ב עם הבן הצעיר נתן. במשך 3 שנות שהותה שם למדה באוניברסיטה פדגוגיה ובו בזמן לימדה גם בבית ספר עברי. בסוף 1954 חזרה ארצה מלאת שמחה ומרץ. חדשים אחדים לאחר מכן חלתה ובסוף הקיץ, ב-24 בספטמבר 1955 — ח' בתשרי תשט"ז — נפטרה ונטמנה בנס-ציונה.